

פ ר ו ט ו ק ו ל מס' 47/א

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
שהתקיימה ביום ד', כ"ה בתמוז תשס"ז - 4.7.56 בשעה 09.00.

השתתפו: ג. נייר - היו"ר

- ע. איכילוב
- מ. אונא
- ס. בגין
- י. הררי
- ש. הלל
- ז. ורהפטיג
- ש. יוניצ'מן
- י. כסיס
- ב. לוקר
- י. סרלין
- י.ש. רוזנברג
- ח. רובין
- י. שופמן

- סוזמניס: פ. רוזן - שר המשפטים
- ח. כהן - היועץ המשפטי
- א. ידין - המשנה ליועץ המשפטי
- ס. אלון - סגן היועץ המשפטי
- ה' רוזנטאל - משרד המשפטים

סדר-היום: 2. חוק לתיקון דיני עונשין על ריבול בשעת
חידום - הזעה לס"ה של ח"כ בדר.
1. חוק לתיקון פקודת המועצה המשפטית.

היו"ר ג. נייר:

אני פותח את הישיבה הזמנית להיום את
בציגי התאחדות בעלי-הבתים, כקשר עם חוק
הגנת הדייר, וקיבלתי מהם תשובה שההזמנה הגיעה אליהם מאוחר מדי. על כן
בהסכמתם אוסיף גם אותם וגם את בציגי התאחדות בעלי-הקולנוע
לשכר הבא.

1. חוק לתיקון פקודת המועצה המשפטית - הצעת ח"כ אונא.

ס. אונא:

הסכרתי בכנסת שכונתית היתה להקל על אנשים
שאינן להם הסכלה מלאה בחו"ל, לפי חוק המועצה
המשפטית, אבל בכל זאת הם יכולים להראות שכיהנו בתור עורכי-דין. אמנם
זה נוגע למקרים בודדים, אבל אולי דוקא משום כך אפשר לעשות זאת. אינני
חושב שכך זה יפתח פתח לחזירה בלתי רצויה לתוך המקצוע. התייעצתי בזמנו
בענין זה גם עם משרד המשפטים. ההתנגדות היתה מצד המועצה המשפטית.
לפי הצעתי התקופה אשר תאפשר התחשבות במקרים אלה היא עשר שנים. שר
המשפטים אמר כי לדעתו זוהי תקופת בסיון קצרה מדי בשביל הענקת זכות כזאת.
כמוכן, על פרטים אלה אפשר לדון. אבל לגופו של דבר הייתי מבקש כי הוועדה
תאשר את הגשת ההצעה לקריאה ראשונה בכנסת.

ח. כהל:

אני מניח ששר המשפטים כבר אמר בכנסת, בשעה שחבר הכנסת אונא ז"ל יע את הצעתו, שאותה הצעה היתה בדיון גם במסעלה, ולא נתקבלה על-ידיה מפני שהיא למעשה הצעת חוק אד-פרסונם. ישנו בארץ איש אחד הסוכל מחוסר חיקוק כזה, שאותו מציע עכשיו חבר הכנסת אונא. ומכיון שהוא אחד ויחיד, חשבה הממשלה שאין זה מן הנכון ומן הרצוי להטריח בגללו את הכנסת, כי אין מחוקקים חוק אד-פרסונם, לצורך של איש אחד בלבד. אילו היה המדובר במספר יותר גדול של אנשים, כי אז אני מניח שהממשלה היתה מביאה הצעה בענין זה. האיש אשר מדובר בו היה עו"ד בסיביר או בסין במשך תקופה ארוכה, דומני - ארבעים שנה, אבל אף פעם לא למד בבית-ספר גבוה למשפטים.

היו"ר נ. ניר:

אני מסכים עם היועץ המשפטי שאין צריך להוציא חוקים אד-פרסונם. אבל כבר נתבטלו בכך. ולי נדמה שדוקא לו היה זה ענין של אלפים, אולי אפשר היה להתוכח על כך, ודוקא משום שזה נוגע לאיש אחד, אולי כדאי לתת לו את זאת.

י. הררי:

אני מתנגד לחוק הזה, לא מפני שהוא אד-פרסונם אלא בגלל העיקרון. אנחנו מתלבטים מה לעשות במקצועות שונים עם אנשים שאין להם השכלה אקדמאית, ובכל זאת יש להם ידיעות במקצוע. יש סכנה שעל-ידי פתיחת פתחים כאלה נמוטט את כל הערך של ההשכלה האקדמאית בארץ. ואין זה מספיק אם אדם עבד בארץ אחרת. בלי שהיתה לו תעודה. הזכות הזו אינה מגיעה לו, ואין כל הצדקה לתתה לו.

ח. רובין:

אם מישהו עסק בעריכת-דין מבלי להיות עו"ד, הוא אינו עו"ד אלא כותב בקשות. אני מוכן לתת הקלות למי שהיה עו"ד בחו"ל, אבל לא למי שלא היה עו"ד בחו"ל. בנוסח ההצעה כתוב "מי שעסק בעריכת דין", ואני מציע לכתוב במקום זאת "מי שהיה עו"ד". ואז אינני רואה בכך כל סכנה, כי האיש צריך להביש כאן בחינות, והדבר הזה מבטיח שהיה לו סיביותם של ידיעות.

י. ש. רוזנברג:

אני מצטרף לדעתו של חבר הכנסת רובין. אילו היינו דנים בהצעת החוק, היו לי כמה תיקונים: הייתי רוצה להבטיח כי האיש היה מוכר כעו"ד שעה שאזב את אותה ארץ, ולא נפסל שם לפני שעזב אותה. אולי הייתי מציע גם הגבלות אחרות. אבל אין אנחנו דנים בחוק. אנחנו דנים רק האם להמליץ בפני מליאת הכנסת להעביר את החוק לקריאה ראשונה, ואז לאחר הקריאה ראשונה החוק יוחזר אלינו ונדוטנזי שאם יש רק מקרה אחד שהחוק הזה נוגע בו, עלינו להיות די ליבראליים ולהמליץ להביא את החוק לדיון בכנסת. אני בא מארץ מסודרת, מארה"ב, ושם עד לפני 12-13 שנה היו מדינות בהן לא צריך היה להיות בוגר בי"ס למשפטים כדי להיות עו"ד. אפילו בניו-יורק, ב-1933 יכול היה אדם לנשט לבחינות ולהיות עו"ד על-ידי התמחות אצל עו"ד.

ט. אונא:

לא חשוב לי הנוסח המדויק, שיענה על כל הבעיות. חשוב לי שהחוק יעבור קריאה ראשונה בכנסת, וכשיובא לוועדה, אפשר יהיה לעבד את הפרטים. הכוונה היא למי שהיה עו"ד בפועל בחו"ל.

שר המשפטים פ. רוזן:

חבר הכנסת אונא מתעניין במקרה של אדם אחד. האדם הזה אינו טוען שהיה עו"ד. הוא לא גמר אוניברסיטה ולא עמד בבחינות. בסיביר היה מוסד דומה לבית-משפט לענייני מסחר, שהוא היה רשאי להופיע בפניו. הוא גם אינו טוען שהיה רשאי להופיע בפני כל בית-משפט. בפני אותו בית-משפט הוא היה רשאי להופיע, כפי שהוא טוען, בתור עו"ד. והוא הופיע בתור שכזה במשך 25-30 שנה, אם אינני טועה.

י. סרלין:

אני מסכים שיכול להיות הדיוט שלא
 גמר אוניברסיטה ואף לא בי"ס תיכוני, אבל
 למד בעצמו, והוא יכול להיות משפטן יותר טוב מכל עו"ד. אבל אלה הם
 מקרים יוצאים מן הכלל, ושום חוק איננו בשביל יוצאים מן הכלל. חוק הוא
 כללי, והוא לוקח בחשבון את המסובע. המצב הקשה של עורכי-דין והעובדה
 שיש עכשיו הרבה עורכי-דין, אינו מעבין אותי, מפני שאנחנו סדיצת של עליה.
 לא מענינת אותי ההגנה על עורכי-הדין, אלא ההגנה על רמת המקצוע. אני
 מכיר באירופה הרבה אנשים שלא גמרו בי"ס תיכוני ולא אוניברסיטה, ועסקו
 בפועל בעריכת דין. היו אנשים שיותר היה להם להופיע רק בפני בית-משפט
 שלום או רק בפני בית-משפט מחוזי בערעור על פסקי-דין של בית-משפט שלום.
 לא היה להם תואר של עורך-דין. בכל מקום זה היתה תוצאה של הרמה
 התרבותית והכללית של המדינה. במקום שלא היו די עורכי-דין נוצר מעמד
 כזה, הוא הדין לגבי רופאים ומקצועות אחרים, המדינה עודדה זאת. אבל
 במדינה שיש בה אוניברסיטה ויש בה מחלקה למשפטים שיכולה לספק את
 מספר עורכי-הדין הדרוש במדינה, ואומרים - גם יותר מהדרוש, האם צריך
 בית-המחוקקים במדינה כזאת לפתוח פתח לאנשים שמתוך צרכים של מדינה אחרת
 ניתן להם מעמד סוויים, ללא כל השכלה וללא כל הכנה.

טוענים: עליה. ניתנו לעולים חדשים הרבה
 הקלות בקשר לבחינות. לא אתנגד אם חבר הכנסת אונא יציע להקל עליהם עוד
 יותר. אבל זאת בתנאי: שהם היו עורכי-דין בחו"ל, ואינני חושב שצריך
 לפתוח פתח כזה בגלל אדם אחד.

ס. נגין:

אני סבור שיש לשלול לחלוטין חוקים אד-פרסונם
 אם משמעותם סתן פריבילגיה כל שהיא ליחיד,
 אבל אין לשלול אותם אם מטרתם לממש עוול, כי עוול, גם אם הוא נעשה ליחיד,
 הוא עוול. אינני בטוח אם זה חל על המקרה הברון, אבל דוקא משום שאני
 חושב שאין המקרה הזה יחיד, הייתי מבקש לשקול את הדברים מחדש.

קודם כל אין אנחנו מחליטים שהאיש יהיה עורך-
 דין בישראל. ההחלטה תהיה כי האיש ראוי לבטח לבחינות. ואז הוא חייב ללמוד
 את החוקים שלנו. על-ידי כך יורד בהרבה הסיכון של הורדת רמת-המקצוע. ודוקא
 משום שאני מניח כי אין זה מקרה יחיד, אני מציע לשקול את האפשרות לתת
 לאנשים מסוג מסויים לבטח לבחינות.

ההגדרה "ניהנו כעורכי-דין בעול" אינה מוצאת
 חן בעיני. לדעתי, העיקר הוא ההופעה בפני בתי-המשפט. אם לא היתה
 דיפלומה, אבל היתה לו זכות להופיע בבית-משפט אחד ויחיד, אבני חושב
 שצריך לתת לו את הזכות הזאת. אבל יש לשקול את המקרה של אדם שהיתה לו
 זכות להופיע בפני כל בית-משפט.

מכל מקום, חושבני שכדאי לשקול את החוק,
 ועל כן הייתי מציע להמליץ להביאו לקריאה ראשונה בכנסת.

היו"ר נ. נטר:

אני בעד החוק הזה. אני מתעלם מן השאלה
 אם הוא נוגע ליחיד או רבים. עריכת דין היא
 מקצוע כזה שאדם הרוצה ללמוד באופן אקסטרני יכול לעשות זאת במשך שנה אחת.
 והרצ' אנחנו מחייבים אם כזה לעמוד בבחינות, והבחינות אינן קלות. לכן
 אני בעד הבאת החוק לקריאה ראשונה בכנסת.

(היו"ר נ. נטר מוסר את הנהלת הישיבה לז. ורהפטיג.)

ס. אונא:

אני מודה כי מקרה מסוים היה זה שהניע אותי
 להעלות את ההצעה הזאת, אבל אינני חושב שאינם
 יכולים להיות מקרים נוספים כאלה. ואי-אפשר להגיד שמפני שהדבר נתעורר לרגלי
 מקרה אחד, הוא פסול. הדבר נוגע לחוג מצומצם של אנשים, מוגדר, שאני חושב
 שראוי לתת לו את ההזדמנות לבטח לבחינות. ומאחר שאין אלו אלא מקרים בודדים,
 אין זה עלול לסכן את המקצוע.

ס. אונא: אני סבור שהנחיות יהיו מסוננת בענין זה. ז"א, אין אנחנו פותחים פתח לאנשים שאינם יודעים, והדבר קשור עם היותנו ארץ עליה. ואם סבר הכנסת סרלין מציג זאת כדבר הנובע מתנאים של ארצות אחרות, הרי התיקון הזה נובע מהגודל היהודי אשר התפתח בצורה מסוייט והביא אנשים למצבים כאלה. ולכן הוא נוגע לנו, כארץ-עליה.

ז. ורהפטיג: אם החוק יעבור קריאה ראשונה בכנסת, האם אפשר יהיה לתקנו בכיוון זה שתינתן לאנשים רשות להיבחן ולהופיע בבית-המשפט, מבלי שיינתן להם התואר של עורך-דין?

ש. המשפטים פ. רוזן: אם השאלה תתעורר לאחר שהחוק יועבר לוועדה מהכנסת, תתעורר ודאי השאלה של נושא חדש, מולם לפי שעה הוועדה צריכה להחליט אם להעביר את הצעת החוק, כפי שהיא, לקריאה ראשונה בכנסת.

החלט: לקבל את ההצעה להמליץ בפני הכנסת להביא את הצעת החוק של חבר הכנסת אונא לקריאה ראשונה בכנסת.

ש. רוזנברג: אני מציע שנעבור על ההצעות לסדר-היום שהועברו אלינו על-ידי הכנסת, באותו סדר שבו הן נדיון בכנסת.

2. חוק לתיקון דיני עונשין על ריגול והסתננות בשעת חירום - הצעה לסדר-היום של ל. בדר.

מ. בנין: כפי שהודיע ידידי ד"ר בדר מעל כסת הכנסת, אין הכוונה של שתי ההצעות, הכוללות הסלת עונש מוות פקולטטיבי על-ידי בית-משפט על הסתננות בתנאים מסויים וכן על ריגול, אין פונת ההצעה להחזיר את עונש המוות על מקרי רצח, לאחר שעונש זה בוטל. הכוונה היא להתחשב במצב המיוחד בו נמצאת מדינת ישראל, המוקפת אויבים המכינים נגדה מלחמה. אם נשלחים על-ידי מדינות אלה אנשים לתוך שטח מדינת ישראל, עם נשק, הרי כוונתם היא להרוג יהודי באשר הוא יהודי. אין זה מקרה של רצח על רקע מסוים, אשר לגביו הכנסת התחשבה באשר התחשבה והמליטה לבטל את עונש המוות. זהו רצח יהודי באשר הוא יהודי. ועל זה צריך לאפשר הסלת עונש מוות. אבל החלק הזה של הצעת חבר הכנסת בדר הועבר לוועדת החוק והנסחון.

מה שנוגע לריגול, היום המצב הוא שעל ריגול העונש המכסימאלי הוא 14 שנות מאסר. זהו אבסורד גמור. אנחנו, כמובן, מנסים להשיג ידיעות אצל האויב. זאת עושה כל מדינה. וכשהאנשים המשתדלים לעזור לנו נופלים בידי האויב, אחת דתם - לסות. ואין לנו שום אפשרות, כמקובל בין עמים, לנסות להביא לידי חליפין. האויב סמית אנשים כאלה הנתפסים על-ידו, ביודעו שאם אנחנו נתפוס אנשים שלו, נושיבם בבית-סוד. אני חושב שזהו מצב בלתי אפשרי כלפי אנשים המוכנים לתת את נפשם בשביל להשיג לנו ידיעות.

לכן אנחנו מציעים כי על ריגול ומסירת ידיעות לאויב תהיה אפשרות להטיל עונש מוות. אין אנחנו מציעים עונש מוות אובליגטורי, אלא משאירים זאת לשיקול דעתו של בית-המשפט. אבל את המכשיר הזה יש לתת בידי בית-המשפט, למען המדינה ולמען כל יהודי באשר הוא יהודי.

שר המשפטים פ. רוזן:

אמרת במליאת הכנסת מהי עמדת הממשלה בענין זה, בחוק העבירות נגד המדינה הצענו כי בית-המשפט יהיה רשאי להטיל עונש מוות אם מעשי ריגול וגם מעשי בגידה ייעשו בשעה שבה מתנהלות פעולות צבאיות. זוהי הגדרה מצמצמת לגבי המונח של שעת חירום. הכוונה היא רק ללחימה למעשה.

ס. בגין:

מה שנוגע לריגול, ערכו דווקא לפני הלחימה.

שר המשפטים פ. רוזן:

אינני מסכים לזה. אם נשעת לחימה מסש מישהו ינסה להעביר מתל-אביב ידיעות לאויב, אינני חושב שנוכל שלא להטיל עליו עונש מוות.

אבל הצעת החוק של חבר הכנסת בדר אינה סכירה בהגבלה הזאת של שעת לחימה, ולפיכך אני מתנגד להעברת הצעת החוק לכנסת. נצטרך להביא מחדש את חוק העבירות נגד המדינה. הוא גם נמצא בטיפול ועדת השרים לעניני חקיקה. אינני חושב שיש צורך בדיון נפרד עכשיו, ובעיקר - לא על הצעת הנוסח הזאת.

י. ש. רוזנברג:

האם הוועדה תוכל להביא את הצעת החוק בתיקון, אם המציע יסכים לכך.

ח. כהן:

זה אי-אפשרי.

י. ש. רוזנברג:

אני מתנגד להטלת עונש מוות אפילו בזמן מלחמה. אבל אני סכיר ברצינות הבעיה של ריגול, והייתי תוסך בחוק אם העונש המכסימלי היה מאסר עולם.

טענתו של חבר הכנסת בגין יכולה להישמע גם בכיוון הפוך. אם גם אצלנו יהיה עונש מוות, לא נוכל לבוא בטענות נגד מדינות אחרות המבצעות עונש מוות.

לא אתנגד להעברת ההצעה לכנסת, מתוך ידיעה שכאשר הדבר יוחזר לוועדה, אפשר יהיה להפחית את העונש. ואני מסכים עם שר המשפטים שיש הנדל בין ימי שלום ובין זמן מלחמה.

שר המשפטים פ. רוזן:

במקרה של בגידה מסש, אפשר להטיל היום עונש מוות גם לפי החוק הקיים.

ש. הלל:

לפני שאקבע עמדה לגבי הצעת החוק של חבר הכנסת בדר, הייתי רוצה להבהיר כמה דברים. יש הנדל בין ריגול, חבלה ובגידה. אינני בטוח אם בכל הארצות השכנות העונש על ריגול הוא מוות. אינני אומר שאין מוציאים סרגלים לפיתה, אבל עושים זאת לפי דין אחר. הבחורים שהוצאו להורג בעיראק, הוצאו להורג על חבלה ולא על ריגול. אינני יודע איך הדבר במצרים. בדסה לי שגם שם האנשים לא הוצאו להורג על ריגול.

עמדתי לגבי הסתבנות ברורה. אבל לגבי הסעיף השני בהצעת החוק של חבר הכנסת בדר, עמדתי תהיה סותנית במידה רבה בקבלת אינפורמציה בדווקא מפני היועץ המשטי איך נדונים סעיפים שונים אלה בארצות שאנחנו נמצאים אתן במגע.

בזמנו הועלתה בוועדה הזאת שאלה על פסק-דין מוות שניתן על הסתבנות. האם היתה אפשרות לתת פסק-דין כזה?

העונש שהוטל אז, הוסר במאסר עולם.

שר המשפטים פ. רוזן:

ח. כהן:

חבר הכנסת הלל צדק: גם האנשים בעיראק וגם האנשים במצרים לא נשפטו ולא נידונו למוות על סמך חוקים הדניים בריגול. אין לי אינפורמציה בדווקא מה הם העונשים המוסלמים בארצות אלו על ריגול, אבל אני יודע בבירור שהחוקים על פיהם נדונו האנשים בשתי הארצות היו חוקי שעת חירום, חוקים צבאיים, חוקים אשר דוגמתם יש גם אצלנו. גם אצלנו עדין קיימות תקנות ההגנה (שעת חירום, 1945, אשר לפיהם מוסמכים נתי-הדין הצבאיים להטיל עונש מוות על כל מיני פעולות חבלה או הכנות לפעולות חבלה, על פעולות מעין ריגול או בגידה, אשר לפי חוקים רגילים אחרים אי-אפשר להטיל עליהם אלא תקופות מאסר קצרות באופן יחסי. בנידון זה המצב אצלנו אינו שונה מן המצב בארצות השכנות. גם המסתנן אשר נידון למוות בידון לפי תקנות ההגנה, לפי תקנה 58, ולא על הסתננות או ריגול או בגידה אלא על נשיאת נשק.

י. שופמן:

מכיון שאנחנו נמצאים בוועדה ולא במליאת הכנסת, אפשר לדבר בצורה גלויה על הבעיה הזאת.

הזאת.

אני חושב שגישתם של חבר הכנסת רוזנברג והלל ומוכן סאליו - גם גישתו של שר המשפטים, אינה נכונה. הבעיה אינה בעיה של הדדיות מלאה, כמו כאשר אנו מדברים על עזרה מסוימת למדינות זרות. ואין זו שאלה של ניסוח, אם שם מוטל לפי החוק עונש מוות על ריגול, אפשר לעשות זאת גם אצלנו. כוונת החוק הזה היא קודם כל לתת הגנה לאנשינו העובדים לסוכנת המדינה בחו"ל, במדינות אויבות לנו. לפני כעשרים שנה נתפסו בפולניה שני שרי צבא שריגלו לסוכנת רוסיא. הסובייטים הם נדונו למוות, לא חשוב על פי איזה חוק, אם זה חבלה או ריגול או בגידה. ומכיון שגם ברוסיה הוחזקו אז מרגלים פולניים, או בוגדים או מחבלים פולניים - אין זה מסנה מה היה בכינוי שלפיו נדונו למוות - האפשריים הוחלפו. וזוהי כוונת הצעת החוק הזאת.

אם נשאו יגיד כי מטעמים מוסריים אסור להכביד סעיף כזה, כי פסק-דין מוות אינו מוסרי, הוא צריך לזכור שהוא נוהג בצורה מלתי מוסרית כלפי אנשים שלנו, כי אין שום רשות מוסרית לשלוח את האנשים שלנו לעבודה בחו"ל ולבצע שם פעולות חבלה או ריגול, בתנאים כאלה, אילו בזמן המשפט בקה"ר היו בידינו כמה מרגלים מצריים שהיה בגדם פסק-דין מוות, לא חשוב בגלל מה, אם זה ריגול או חבלה או בגידה, אפשר היה אולי להחליף את האנשים. ואת זאת עלינו לזכור.

אם להוציא מהצעת החוק הזאת את עונש המוות, הרי זה מוציא את כל הטעם של ההצעה. 14 שנות מאסר או מאסר עולם - אין זה משנה, כל זמן שאדם נשאר בחיים, בכית-סגור, יש תקווה שישוחרר. אנחנו גם איננו מתכוונים להוציא לפועל של פסק-דין כזה. אבל אנחנו חושבים שהמדינה חייבת לתת את ההגנה בצורה כזאת לאנשים הפועלים למענה במדינות אויב.

ב. אזוביה:

לדעתי, המציעים נהגו בחיפזון, לא מבחינת הזמן אלא מבחינת השיקול. וחבל שהם צדפו את שני הדברים, מפני שאינו דומה כלל העניין הראשון לעניין השני.

לן הייתי אני בעל ההצעה, הייתי מציע שעל ריגול במקרה לחימה יוטל עונש מוות, וכן הייתי מציע להעלות את עונש המאסר על ריגול. אינני סבור כי במדינה שלנו אין לנו מכשיר נגד מרגלים, לשם הגנה על אנשים שלנו. יש לנו תקנות שעת חירום. אך לצערי הרב אינני סומן כל כך בעניין של החלפה, מפני שאין כאן שוויון בהערכת אנשים, אם אנחנו זקוקים לעונש כזה, יש לנו תקנות לשעת חירום, ולפיכך אפשר לנהוג בשעת השוה. אבל האפקט הציבורי והעולמי של הטלת עונש מוות על ריגול הוא חסור מאוד, ולא הייתי עושה זאת.

כ. אזניה: דבר אחר הוא במצב של לחימה. ולא הייתי מציע לחכות בעניין זה עד אשר ייבטר הטיפול בחוק העבירות נגד המדינה, קודם כל הייתי מציע להעלות את העובש על ריגול, מפני שהמצב הנוכחי אינו גסבל. וזאת בלי קשר עם העניין של הגנה על אנשינו. יש להטיל עונש של מאסר עולם על ריגול, ולא לחכות לחוק העבירות נגד המדינה בעניין זה.

אבל אם אי-אפשר להכניס תיקונים בהצעה הזאת לפני העברתה למליאת הכנסת, אין לי ברירה אלא להתנגד להעברתה למליאת.

(היו"ר נ. ניר מקבל בחזרה את הנהלת הישיבה).

י. הררי:

אין לקבל את הנימוק של חבר הכנסת שופמן ביחס להדדיות בפסקי-דין מוות. זה מכניס בכלל רעיון חדש במסור המשפטי, אם אנחנו נתפוס מרגלים מצריים, ובמקרה לא יהיו מצרים אנשים שלנו שקיבלו עונש מוות, לא נדון אותם למוות. אם יהיו אנשים שלנו במצרים שנדונו למוות, נדון את האנשים למוות, מתוך כוונה להחליף אותם. כלומר, זה יכניס נוהג של החזקת אנשים נדונים-למוות מבלי להוציא לפועל את פסק-הדין, כבני ערובה לכל אפשרות שמישהו משלנו יידון למוות במקום אחר. אינני מקבל את ההנמקה הזאת, כי חוד כשהמצב במדינות אשר מסביבנו אחד למצרי. ואם לשם כך בא בחוק, ודאי שאין לקבלו.

אם בסולם העונשין שלנו העונש החמור ביותר הוא מיתה, אין כל ספק שריגול הוא אחת העבירות שלהגנת המדינה יש להטיל עליו את העונש החמור ביותר בסולם העונשים. זאת - אם קיים במדינה עונש מוות. אך אני זוכר את עמדת הסיעה של חברי הכנסת בגין וכדור בויכוח על עונש מוות, הויכוח היה לא האם יש להטיל עונש מוות על רצח רגיל, אלא האם בכלל יהיה במדינת ישראל עונש מוות. וסיעת חירות היתה אז בעד ביטול עונש המוות במדינת ישראל. לא יתכן להניד כי מטעמים מצפוניים ומוסריים אין עונש המוות חל במדינה, אבל מכל מיני נימוקים אחרים הוא יכול על ריגול והסתננות. זה אומר שעונש המוות קיים במדינה, אבל בכל זאת אין זה פוגע במצפון ובמסור. אי-אפשר לאחוז בחבל משהי קצותיו.

אני חושב שצריך להיות עונש מוות במדינה, והוא צריך לחול בין היתר גם על ריגול. אבל אין לתפוך את עונש המוות רק לעניין שבינינו לבין מדינות ערב. לכן אינני מסכים לא מבחינה מוסרית ולא מבחינה פוליטית.

מה שנוגע למסתנן שנידון למוות, אינני מבין איך אפשר היה לדון אותו למוות. החלטת הכנסת על ביטול עונש המוות היתה כללית. האם למרות ההחלטה אפשר לדון למוות אדם לפי התקנות מ-1945? יוצא שעל רצח וחבלה אי-אפשר לדון אדם למוות, אבל אפשר לדונו למוות על החזקת נשק לפי תקנות אלה. מצב כזה לא יתכן.

אני מדבר כאן בשם עצמי ולא בשם סיעתי, ואני מציע נגד העברת החוק הזה, כל זמן שלא יתקנו את עונש המוות ביתר החוקים.

ז. ורהפטיב:

צד חבר הכנסת הררי שאין להבחין בין חוק פלילי וחוק מצני, ופירוש ההצעה הזאת הוא החזקת עונש המוות במדינה. צרכי בטחון ישנם תמיד. גם אין לערוב זאת עם תקנות שעת חירום, הקיימות עדין אצלנו. אם ניתן עונש מוות לפיהן, ברור שהדבר המנחה היר צרכי הבטחון. אבל מוכן שגם תקנות שעת חירום הן אנומליות, ומבטיחים לנו החלפתן על-ידי חוק העבירות נגד המדינה.

בכל אופן, ההצעה שלפנינו סרחיקה לכת ואני מתנגד להעברתה לכנסת.

ש. הלל:

אינני מקבל את ההכללות של חבר הכנסת הררי.
כאשר היו חברי כנסת, ואני בתוכם, שתבעו
ביטול עונש המוות על עבירות פליליות, הגיסוק המכריע היה שרואים בכל
עבירה מסוג זה חוסר שוני מסקל נפשי, סחלה נפשית, ואחת היא אם הפשע
מבוצע מתוך ספונטאניות או אם הוא מתוכנן ומחושב. היום אנחנו יודעים
שאינן אדם רוצח או מתאבד אלא אם הוא בלתי מאוזן. מה בין זה לבין
מצב של מלחמה, פגעים אל פגעים, או מלחמה הנעשית במחתרת? ביטלנו
את עונש המוות, אבל לצערנו לא יכולנו לבטל מלחמה.

אינני יכול לקבל את עמדתו של חבר הכנסת
הררי, שכל זמן שאין מקבלים עונש מוות לגבי דברים אחרים, אין לקבל עונש
כזה גם לגבי מלחמה וגם לגבי הסתננות.

אני מציע שהמשך הדיון בעניין זה יהיה כאשר
היועץ המשפטי ימציא לנו אינפורמציה על המצב במדינות השכנות בעניין זה.

היו"ר נ. זינגר:

בישיבת יום ב' נגסור את הדיון בעניין זה
ונעבור להצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת לנרנץ.
כיום ד' נדון בחוק הגנת הדייר, ובזמין לישיבה את נציגי התאחדות בעל-הבתים
ונציגי התאחדות בעלי בתי-הקולגוע.

הישיבה ננעלה בשעה 11.00.